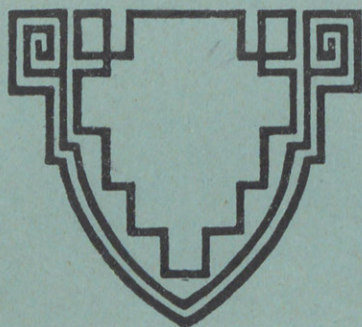

975447

TANULMÁNYOK,
DEBRECZEN SZABAD
KIRÁLYI VÁROS HOMOKI
ERDŐINEK HASZNOSABB
ÉRTÉKESÍTÉSÉRŐL.

*T. 496
- 1917*

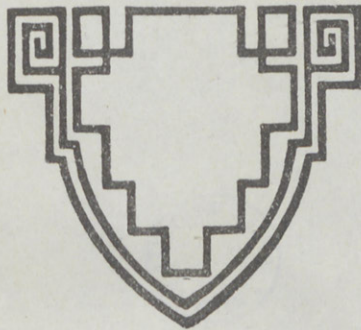
DEBRECZEN SZ. KIR. VÁROS KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA.
1917—557.

Debreceni Egyetem
Egyetemi és Nemzeti Könyvtár

0 000008 982667

TANULMÁNYOK,
DEBRECZEN SZABAD
KIRÁLYI VÁROS HOMOKI
ERDŐINEK HASZNOSABB
ÉRTÉKESÍTÉSÉRŐL.

975447

Jegyzőkönyv.

Felvétetett a város anyagi ügyeinek rendezésére a 356—1916. bkgy. sz. közgyűlési határozat folytán a 21,839—1916. sz. tanácsi határozattal alakított vegyes bizottságnak a város székházában 1917. évi február hó 10-én tartott ülésében.

Jelenvoltak :

Márk Endre m. kir. udvari tanácsos, polgármester elnöklete alatt Dr. Vargha Elemér tb. főjegyző, Dr. Magoss György tiszti főügyész, Gruner Lipót tanácsnok, Kondor Kálmán főszámvevő, Kernhoffer József kir. tanácsos, Poroszlay László, Jánosi Zoltán, Dr. Szántó Sámuel, Ungár Jenő, Rickl Antal és Dr. Hegedüs Jenő törvényhatósági bizottsági tagok, továbbá Sztankovits János gazdasági akadémiai igazgató, Matusovits Péter kir. erdőfelügyelő, Reitz János kir. állategészségügyi felügyelő, Surgóth Jenő kir. gazdasági felügyelő, Zöld József és Dr. Vass Károly városi aljegyzők, utóbbi, mint a bizottság jegyzője.

Márk Endre m. kir. udvari tanácsos, polgármester üdvözlővén a megjelenteket
a gyűlést megnyitja.

Bejelenti, hogy a törvényhatósági bizottsági közgyűlés 356/19,655—19,783—19,976—20,128/1916. bkgy. számú határozatával megbízott a városi tanács, hogy magát a felügyelőbizottság tagjaival és más szakférfiakkal kiegészítve, tegye tanulmány tárgyává, hogy a város anyagi ügyei miképen volnának sikeresen rendezhetők és hogy miképen volna megszüntethető az a tarthatatlan állapot, hogy a város kb. 36,000 hold területű erdősege csekély jövedelmet hoz.

Ezen megbízatás folytán a városi tanács 21,839—1916. számú határozatával a vegyes bizottságot megalakította.

Legelső tevékenysége a bizottságnak a város erdőségei kérdésében javaslatot tenni. A városi erdők jövőbeni fenn-, vagy fenn nem tartása, a mostani erdők eladása, helyette esetleg a hegyvidéken megfelelő erdőségek szerzése tárgyában három előterjesztés fekszik a bizottság előtt: az egyik Matusovits Péter kir. erdőfelügyelőnek 2442—1917. sz.; a másik Szüts Kálmán h. erdőmesternek 2674—1917. sz.; a harmadik pedig a homoktalaju erdők értékesítése tárgyában Gruner Lipót tanácsnoknak 2327—1917. sz. alatt iktatott javaslata.

Elrendeli mind a három előterjesztésnek egymásután leendő felolvasását.

A bizottsággal felolvasás által megismertetett előterjesztések után részletes és beható eszmecsere indult meg, melynek eredményeképpen a bizottság az alábbi javaslatot teszi:

Mint hogy a város futóhomoki erdei a mostani állapotban csekély fatermést adnak: a bizottság egyetlen ok-szerű célravezető megoldásnak azt tartja, hogy ha a város szétszórt és zárt erdökké nem alakítható kb. 15,000 kat. hold erdőbirtokát eladja, — elővételi joggal kínálva meg a szomszédos kaszálóbirtokosokat. Az eladott erdőterületek helyett vegyen a város közönsége hegyvidéki erdőket, amelyeknél a fahozam is nagyobb, azonkívül pedig ott mellékjövedelmekre is lehet számítani.

Ezzel a ténykedésével egyrészt használhatna a város a mezőgazdasági kulturának is, mert remélhető, hogy az eladandó és kiirtás alá kerülő erdőbirtokokon ezáltal, az ez idő szerint extenzív művelés alatt álló területen ok-szerűen kezelt mezőgazdaságok alakulhatnának és érvényesülhetne a többtermelés elve; — másrészt pedig a kb. 12 millió korona összegű eladási áron egy, vagy több tagban megfelelő nagyságu, jobb kihasználásu vágható erdő vehetne. Ezzel a város megszabadulna a jelenlegi erdőségeit terhelő szolgalmaktól, anélkül, hogy anyagi károsodást szenvedne.

Mindezek és azon nyomós indokok, melyeket ugy a

gazdasági tanácsnok, mint a kir. erdőfelügyelő előterjesztésükben felhoznak, azon javaslat megtételére készítetik a bizottságot, hogy a város vezetősége szóbeli uton történő utánjárás után szerezzen előzetes beleegyezést a m. kir. földmívelésügyi és a vagyonfelügyeleti legfőbb hatóság: a m. kir. belügyminiszter urak részéről a fentirt 15,000 kat. hold területű erdőség eladására, illetve ehelyett megfelelő hegyvidéki erdő szerzésére. Ha a nevezett miniszter urak előzetes beleegyezését sikerülne kieszközölni, úgy akkor következik el az ideje annak, hogy megfelelő erdőkomplexum megszerzése és a város nem jól jövedelmező erdőségei eladása (kiirtása) iránt az érdemi lépések megtéssenek.

Ezek után a bizottság nevében elnöklő polgármester köszönetet mond a kir. erdőfelügyelő és a gazdasági tanácsnoknak komoly tanulmányra valló, alapos készültségű munkájukért.

Több tárgy nem léven, elnök megköszönve a megjelentek kitartó érdeklődését és hasznos tanácsaikat, — az ülést berekeszti.

Kmf.

Márk Endre,

m. kir. udv. tanácsos polgármester,
elnök.

Dr. Vass Károly,

városi aljegyző, biz. jegyző.

Debreczen város homoktalaju erdőinek értékesítése.

Az immár harmadik évében duló és még mindég semmi béke reménnyel nem kecsegtető világháboru ólomsullyal nehezedik nemcsak az egyes polgároknak, hanem városunkhoz hasonló gazdag, nagy ingatlan vagyonnal rendelkező municipiumoknak háztartására is. Ugy, hogy ma már kényszerítő szükségként todul előtérbe az olyan feladatoknak gyors és sikeres megoldása, melyek a közvagyon jövedelmezőbbé tételét célozzák és ezáltal, a felmerült rendkívüli szükségletek miatt, veszélyesen lebillent vagyoni mérleget vannak hivatva egyensúlyba állítani.

Ilyen régen megoldásra váró feladat Debreczen szab. kir. város egyéb birtokain kívül, azoknak a nagy értéket képviselő birtokrészeknek jobb jövedelmeztetése is, amelyek mint a 25,000 kat. holdon felüli területű homoki erdőbirtokok, szigoru kereskedelmi mérleg szerint, tulajdonképeni tiszta jövedelmet nem is hoznak.

Ennek a meddő állapotnak azonban ne keressük okát az erdőgazdasági személyzet szakértelmének, megbízhatóságának, vagy a tanács körültekintő gondosságának hiányában, hanem egyedül és kizárólag a helyi kedvezőtlen éghajlati és agrogeologia körülményekben és a rendszeres erdőgazdaságot megnehezítő birtok viszonyokban, melyek egyrészt a Debreczen sz. kir. város és másrészt a kaszálóbirtokosok egymással szemben álló érdeküknél és azok sajátos természetüknél fogva megbénítják.

Ha szakértői mérlegelés alá vesszük ezeket a káros tényezőket, arra a meggyőződésre jutunk, hogy ezen a bajon csak gyökeres gyógymóddal lehet segíteni.

Erdőink uralkodó faneme az évszázadok óta sarjerdő művelés alatt álló mocsári tölgy, kocsányos tölgy (*quercus pedunculata*), amely szereti, ha a talajviz a földszinhez nincs nagyon mélyen, sőt ha időnként el van árasztva az erdőtalaj, azt is jól türi. Erdőink talaja ilyen természetű volt mindig, míg a Nyírség vizei le nem csapoltattak. Most azonban erősen szárazföldi jellegű éghajlatunk mellett bekövetkező hosszas nyári szárazságok a talajt igen mélyen kiszáritják, amit ezen fanem károsodás nélkül nem tud elviselni. A szálerdőnek emelkedettebb helyen álló fái csucaszályban szenvednek, a kivágott fák tuskói pedig hosszú éveken át reprodukáló erejüket elvesztvén, már nem bírnak életképes sarjakat nevelni, vagy elszáradnak, vagy csak igen gyenge sarjazást produkálnak. Ezen a bajon csak a fanemek felcserélése segíthetne.

Az erdő jövedelmezőségére állandó teherként nehezedik a magas tőke érték, amit e helyen a föld ára képvisel. Ha csupán a pusztta föld értékét vesszük figyelembe, átlagban a debreczeni homoki erdők kat. holdankénti értéke 700—1000 korona körül van, ami 25.000 hold erdőnél a K 800, — K 20.000,000 tőkének felel meg, aminek 4%-a K 800,000 tőkekamattal terheli évenként az erdőgazdaság üzemét, amit az más kedvezőtlen viszonyok következtében is nem bír meg.

Az erdőterületeken, mint tudjuk, magánosoknak vannak kisebb-nagyobb földbirtokai, az u. n. erdei kaszálók, melyeket a város tulajdonát képező erdő vesz körül. A kaszáló tulajdonosoknak legeltetési joguk van, bizonyos számú jószágot tarthatnak az erdőségen Szentmihály napjától Szentgyörgy napig, mely szabadon járhat az erdőben, tehát a városi erdőterületeken is, kivéve azon erdőrészeket, amelyek az erdő törvény által előírt vágás utáni 15 évig tartó legeltetési tilalom alá esnek.

Ez a legeltetési jog, mint szolgálat terhel az erdőbirtokokat, 40 éves vágási fordák mellett 25 évig, miután azonban ilyen gyenge növésű sarjerdőknél a legeltetési tilalom meg szokott hosszabbítani, rendszeren 20 évig legeltethetik a kaszálóbirtokosok az erdőt.

Azonkívül még egy ennél is károsabb szolgálommal

van az erdőbirtok megterhelve, ugyanis minden kaszálóbirtokosnak joga van a szomszédos városi erdőbirtokon szénát kaszálni és pedig évek óta kifejlődött jogszokás szerint, két szomszédos kaszálóbirtokos a határaik között első erdőrészt kaszálását egymás között megosztja.

Akinek az erdőneveléshez kötött kívánalmakról csak halvány fogalma is van, annak nem szükséges magyarázni, mit jelent ez a két szolgálat az erdőgazdaságra nézve. Már magában az, hogy az erdei tevény képződését a téli legeltetés akadályozza, az erdő növekedésére károsan hat, még nagyobb baj azonban ennél, hogy a jószág lerágja és letapossa a lehullott magból kikelt kis facsemetéket és így lehetetlenné válik az erdő természetes felujtása is.

Az erdei tisztásoknak és a fák aljának kaszáltatása ugyanilyen módon károsítja az erdőgazdaságot, csak hogy még fokozottabb mértékben; amennyiben a legelő jószág talán itt-ott meghagy véletlenül egy-két magcsemetét, de a kasza élet nem kerüli ki egy sem.

A mi sovány futóhomok erdei talajunkon a talajerő visszapótlására a lehulló lombból és avarfűből képződő erdei tevényre nagy szükség volna és ha ettől az erdőt a nyári kaszálással és a téli legeltetéssel nagyrészt megfosztjuk, azt a fanövedék sínyli meg, mint azt a gyakorlat és eredmény mutatja.

Az erdőink természetes felujtására pedig nagy szükségünk volna, mert nálunk a múltban üzött és helytelenül megválasztott vágásforgás azt eredményezte, hogy az évszázadok óta sarjerdőképen kezelt erdők tuskói nem produkálnak elég életképes sarjakat, nagyrészt kihalnak és az ősi idők óta folytatott károsítások miatt, a kihajtottak is nagyon gyenge vegetációt mutatnak, a talajt idejében beárnyékolni nem képesek, a nyári szárazságban a forró naptűzés a talajt kiszáraztatja, minek folytán a mesterséges ültetés általi felujtás is meg van nehezítve.

Miután a természetes felujtás (t. i. az elhullott makkból kikelt csemeték által) a kaszálás és legeltetés miatt nem lehetséges és a sarjerdő nevelés sem vezet tökéletes eredményre: kénytelen az erdőészet az erdő törvény értelmében az évi vágás területnek megfelelően, évenként 500—

600 kat. holdat mesterségesen nevelt csemeték ültetésével felujítani, ez pedig a mai munkás viszonyok mellett, olyan óriási költségtöbbletet jelent, hogy az erdő jövedelmét nem csak hogy teljesen felemészti, hanem még tetemes kiadási többletet is okoz.

Ha már most számításba vesszük, hogy már a háboru előtt is hátralékban voltunk a felujítással és a háboru alatt az erdősítési hátralékot sem tudtuk elvégezni és már annyira felszaporodott az a hátralék, amit kötelesek vagyunk beerdősíteni, hogy eddig 3000 holdra rug, sőt ujabban a Haláp kitermelésével megint 600 holddal szaporodott; olyan óriási költséget igénylő feladat elé vagyunk állítva, amelynek megoldása — ugy a munkás viszonyokra, mint finánciális állapotunkra tekintve — csaknem lehetetlen.

Ezek az áldatlan állapotokon tehát radikálisan segíteni kell és pedig minél előbb, mert minél későbbre hagyjuk, annál nehezebbé válik a baj orvoslása.

Legtermészetesebb megoldásnak látszott a tagosítás. Ez által elérhető lett volna, hogy az ilyen szabálytalanul széttagozott erdőrészek, — melyek ma névleg erdők, de tulajdonképen csak ligetek, amelyek rendszeres hasznot-hajtó erdőgazdaságot üzni lehetetlen, — egyesíthetők, beerdősíthetők és zárt állaggá alakíthatók lettek volna.

Meg is kísérelték ezt elődeink, de minden jóakaratu igyekezetük és fáradságuk hajótörést szenvedett a birtokosság egyrészének a közérdeket nem méltányoló magatartásán és a szolgalmak kérdésének nehéz megoldásán. Ma még nagyobb nehézségek merülnek fel, ha ezt az utját választjuk a kibontakozásnak, mert egyes nagyobb kaszáló-birtokon olyan költséges építkezések, szőlő ültetések és egyéb beruházások történtek, hogy ezeknek megváltása igen nagy áldozattal járna, mert e beruházásoknak a város semmi hasznát sem vehetné.

Egyetlen okszerű, célhoz vezető és radikális megoldás ez idő szerint csak az lehet, ha a város minden ilyen szétszórt, ligetes erdőbirtokát, mint amilyen Haláp, Nagycsere, Bánk, Fancsika, Pacz dülökbe osztva eladja, elővételi joggal kínálva meg a szomszédos kaszálóbirtokosokat. Azokat az erdőbirtokokat pedig, amelyek között

idegen kaszálóbirtokok vagy egyáltalán nincsenek, vagy csak kevés számmal, azokat igyekeznek zárt területekké alakítani és beerdősíteni a mai viszonyoknak megfelelő fafajokkal. Ilyen erdőbirtokok lennének a Guth, Savóskút, Nagyerdő, Apafája, Monostor és az Ohat.

A fent felsorolt eladásra szánt erdőbirtokok a város tulajdonát képező erdei kaszálókkal együtt 15,700 kat. hold területűek és pedig:

Nagycsere	3287 kat. hold	288 négyszögöl
Haláp	5894 " "	1165 " "
Fancsika	1247 " "	800 " "
Bánk	3288 " "	838 " "
Pacz	969 " "	1552 " "
Kaszáló területek	925 " "	1050 " "

Összesen : 15,613 kat. hold 893 négyszögöl,

mely területek értékét, ha átlagban hozzávetőlegesen, a rajta álló fával együtt holdanként 1000 koronára becsülöm, remélhető bevétel 15.7000,000 korona lenne. Ennek az összegnek fele elég volna arra, hogy erdőgazdaságra alkalmas tájon — talán a Szilágyságban, Bihar-, Ung- vagy Máramarosmegye területén — olyan kiterjedésű erdőbirtokot vásároljon a város, amelyről évenként kétszer annyi fát lehetne rendes erdőgazdasági üzem mellett kitermelni, mint amennyit ma az egész 15,000 holdas erdőbirtok évenként szolgáltat. Véglegesen megszűnnék Debreczenben a faszükség, a megmaradt összeg pedig rendelkezésre állana a város egyéb szükségleteinek fedezésére, első sorban a megmaradt erdőkben levő idegen területek megvásárlására és beerdősítésére.

Kettős haszna volna ebből a városnak, mert egyrészt az eddigi deficités erdőbirtok biztos jövedelmet hozna és a városnak magának, ugyszintén a polgárságnak bőségesen állana rendelkezésére 2—3 éves száraz tűzifa és nem kellene friss vágású vagy 1 éves fát tüzelni, ami a faanyag nagy pazarlása, másrészt a hét és fél millió megmaradó összegnek évi 4%-a 262,500 koronát tevő kamatja, ami körülbelül a mostani erdőbirtok egész évi

bevételének felel meg, akár mint takarékpénztári betét, akár mint valamely vállalatba befektetett tőke meghozná a maga kamatját, vagy a város terheinek törlesztésére volna fordítható.

Első sorban mindenesetre a meghagyandó erdők zártterületekké alakítására és azokon az okszerű erdőgazdaság meghonosítására kell ezen összeg egyrészét felhasználni, amely befektetés szintén meghozza a maga kamatját.

Ezáltal az erdőkezelés is olcsóbbá volna tehető, mert ma nyolczszor annyi az erdőörök száma, mint amennyire zárterdönél szükség van és még sem képesek ezek az erdei kártételeket megakadályozni, mert az az ezer kaszálóbirtok, ami szétszórva az erdőben fekszik, ugyanannyi gőczpontja az erdőt érhető károsodásnak.

Ezen transzrakciónak nagy előnyét könnyű átlátni, ha meggondoljuk, hogy a mi kisoványodott futóhomoki erdőink a mostani állapotban alig adnak átlag évenként 1 tömör köbméter fatermést, míg a csapadékban nem szegény hegyvidéki éghajlat alatt, kötött talajon, ugyanolyan fanemben, t. i. kemény tűzifából, 2·2—2·4 tömör köbméter fatermesre lehet számítani, ami a hozamnak csaknem kétszerese.

Azonkívül ezen hegyvidéki erdőknél más mellékjövödelmekre is lehet számítani, amilyen a vadászat bérletéből, kőbánya, mészégetés, faszén termelés jövedelméből remélhető.

Ennél azonban sokkal fontosabb az az üdvös változás, amely a mezőgazdasági kultúra szempontjából az eladni javasolt erdőbirtokokon remélhető, mert ezáltal ezen a nagyon is extensiv művelés alatt álló területen okszerűen kezelt gazdaságok alakulhatnak és itt is érvényesülhet majd a „többtermelés“ elve, melyre ugy általános szociális szempontból, mint városunk fejlődése érdekében, minden tőlünk telhető eszközzel törekedni hazafias kötelességünk.

Ha összehasonlítjuk Debreczen városával egyes, a mienkhez hasonló alföldi város gazdasági fejlődését az utolsó félszázad alatt, — hogy csak Szegedet és Kecskemétet említem —, be kell ismernünk, hogy ezekkel szemben messze elmaradtunk. Habár, ami a talaj jobb kihasználását illeti, még ezek is távol vannak a fejlődés azon

fokától, amit a jóval kedvezőtlenebb éghajlati viszonyokkal küzdő külföldi gazdaságoknál láthatunk, mégis ma már Szegednek, Kecskemétnek sovány homokjai olyan értékes kis gazdaságokká, sőt kerti művelés alatt álló területekké alakultak már is, hogy azok ma biztos forrását képezik a nép vagyonosodásának és gyarapodásának.

Azokon a sovány nagyterületű legelőkön, ahol még néhány évtizeddel ezelőtt csekély számu legelő jószág alig birt megélni, ma virágzó kis paraszt gazdaságok, jövedelmező szőlőbirtokok, gyümölcsfa telepítvények állanak, melyeknek terményeiért évenként nagy összegek folynak be külföldről is, nagy lendületet adva iparnak és kereskedelemnek. Mind ezt a nép szorgalmán, vállalkozó szellemén kívül, főképen a céltudatosan vezetett gazdasági politikának köszönheti.

Nálunk is elérkezett az ideje annak, hogy a hasonló példákon okulva, az immár aggasztó mértékben megszaprodott közterhek könnyítésére, alapos megfontolás után, tegyük meg mindazt, amit a gazdasági politika terén a közre üdvösnek és szükségesnek látunk. Ne ijedjünk meg az ujitástól ott, ahol annak helye van, tegyük félre a maradi elveket, főképen pedig tekintsünk el a partikuláris érdekektől akkor, amikor a város közönségének jóléte és jövő boldogulása forog kockán.

Debreczen, 1917 január hó 27.

Grúner,
gazd. tanácsos.

Tekintetes Tanács!

A 18,507—1916. sz. alatt felhivattam, hogy az erdők jövőbeni fentartása és kezelése ügyében javaslatot adjak.

Az erdők fentartása tárgyában a 16,410—1902. sz. alatti tanácsi határozat alapján, Török Gábor erdőmester még az 1903. évi 1598—1903. sz. alatti jelentésében megadta azon alapfeltételeket, hogy a helyi viszonyok számba vétele mellett, az erdőrészek a mai területen miként tarthatók fenn — természetszerűleg azon kikötéssel, hogy a rendszeres erdőgazdálkodás alapfeltételül — az erdőséget terhelő szolgalmak kiküszöbölve lesznek.

Idestova 15 esztendeje, hogy ezen fontos és nagy városi érdeket szolgáló előterjesztés megtéetett és ha meghallgatásra talált is, de ez irányban mindezideig érdemleges határozat nem hozott. — De ennek nyomában állandó a helyi erdőgazdasági viszonyok ismeretén kívül álló egyéneknek bírálata, melyben az erdők jövedelmét kicsinyelik, sőt ez irányban a kezelő erdőtisztek is azon gyanuba esnek, mintha a kezelésen mulna az, hogy az erdők jövedelmét a kívánt eredményig fokozni nem lehet.

A XIX. század elején is voltak olyan városi szükségletek, melyeket a mai fejlett községi bankköncsön szerzés hiányában is sürgősen fedezni kellett. Csakis ilyen *sürgős* pénzkölcsön szerzés alapján jutottak hozzá egyesek, hogy az azelőtt is rabló gazdálkodás mellett kiritkult erdőt és tisztásait használatba vehették.

A városi erdőknek az erdőtörvény életbe léptéig, 1880. évig, több mint 1000 kaszálóbirtokos jogosultnak — végre is emberi természetben fekvő tulkapásai folytán, hogy milyen

sorsa és képe lett — erről fogalmat csak az alkothat, aki ezen erdőket megszemlélte, a szemlélő előtt megérthetővé is válik, hogy egy ilyen kipusztulófélben levő erdőből a ma elért jövedelemnek kétszeresét kivenni nem lehet.

Erősen hozzájárul ezen szomorú állapothoz az is, hogy az erdőkezelő tiszt, egyben az őrző személyzet is, hivatásától elvonva, teljesen más irányú közigazgatási ügyek végzésére van lekötve és emiatt az erdők kihasználásánál, felújításánál és őrzésénél a követelt szolgálatot kellőképen kifejtteni nem tudhatják.

Nem vonom kétségbe, hogy az erdőörök legtöbbje csekély intelligenciájánál fogva, az erdészeti segédszolgálatok végzésére képtelen és megbízhatatlan is, de viszont talán természetesnek vehető az is, hogy egy erdészeti segédszolgálatra, az erdőőri szakiskolában képesítést nyert egyén, egy szolgálai állásnak sem megfelelő díjazással ellátott városi erdőőri állásra nem pályázik, — természetesnek tartom azt is, hogy a többnyire nagycsaládu, a megélhetés nehézségeivel küzdő városi erdőőr egyes kaszálóbirtokosoknak lekötelezettjévé lesz.

A Nagycsere, Haláp, Bánk, Pacz, Fancsika erdőrészen 800-on felüli lakóház van, melynek egyenkint évi faszükségletére legkevesebb 5 m. öl fa számolandó el. Ezen összesen 4000 m. öltre tehető fa, évenként jogtalanul, törvényellenesen tulajdonittatik el ezen szolgálommal terhelt erdőkből, mely vesztesség 200,000 kor. felüli összeget képvisel, mely a bejelentett erdei kihágási eseteknek közigazgatási uton betárgyalása után sem téríthető meg.

Közismert tény ez, melyet orvosolni csak azáltal lehetne, ha az erdőőri személyzet tisztán és kizárólag hivatásának élhetne.

Ez esetben lehetne szigorú fegyelmet gyakorolni és ilyen nagyarányú törvényellenességet megakadályozni, bár így sem lehetne végleg megszüntetni, ez sem mehetne a jelen viszonyok között a nélkül, hogy a belátás nélküli emberek elkeseredett cselekményeit felszínre ne hozná.

Ezen jelzett károsításokat az erdőbirtokos az erdő-törvény alapján szigorított eljárással megakadályozhatja. Más az eset azonban az erdőket terhelő szolgálomokkal

szemben, mivel ezek a város, mint erdőbirtokossal kötött egyezség szerint lettek a kaszálóbirtokosok javára telekkönyvezve, pedig ezen szolgálmak azok, melyek az erdők fennállását leginkább veszélyeztetik. Ettől az erdöket mentesíteni ma már elodázhatatlanul szükséges, különben a szolgálmak további gyakorlása az erdők kipusztulására vezet.

Igaz, hogy a Földmivvelésügyi minisztérium az erkölcsi testületeket kötelezi arra, hogy az évenként letarolt vágásterületeket felujítsák, a kiritkult erdőrészeket kellő záródásra kiegészítsék, valamint a meglevő és keletkezett erdőtisztásokat beerdősítsék.

A multban folytatott rabló gazdálkodásnak súlyos következménye tehát a mai nemzedékre nehezül. A halápi erdőgondnokságban valóságban már 3000 kat. holdat is meghaladó erdősítési hátralék van, amiatt, hogy a békés időben sem lehetett annyi munkaerőt szerezni, mellyel az erdő kihasználások előhaladásának arányában a vágásterületeken előirt erdősítési munkálatot elvégezhetni lehetett volna.

Kilátás sincs arra, hogy ezen hátralékot a közel jövőben apasztani lehetne, sőt ellenkezőleg az a halápi fakitermelés előhaladásával évenként gyarapodni fog, úgy, hogy 1919. év végére, amidőn a Halápon a fakitermelés befejezést fog nyerni — az erdősítési hátralék 4000 kat. holdra is felemelkedik, melynek beerdősítési költsége oly súlyos terheket fog a város házipénztárára róni, hogy az erdőség jövedelmét egymagában is hosszú időre teljesen leköti.

Mentesitenünk kell tehát az erdöket a legeltetés és kaszálási szolgálat alól.

A mentesítésnek az a módja, hogy a kaszálóbirtokok erdőrészenként tagosítottassanak — oly nagy területű erdő feláldozását követelné, hogy a városnak végül alig maradna valami, a cél elérve nem lenne, mivel az erdő így is széttagolva, a kezelés pedig sok inproduktív kiadással járna és a rendszeres erdőgazdálkodás követelményeinek meg sem felelne.

Egyedül célhoz vezethetőnek tehát a szolgálommal terhelt erdőknek feladását javasolhatom, még pedig olyankép-

pen, hogy Haláp, Bánk, Fancsika, Pacz és Nagycsere 15,741 kat. hold 358 négyszögöl területe eladatnék és pedig olyképen, hogy az elővétel joga az ott levő kaszálóbirtokosoknak biztosittassék, a szolgálmi jogról lemondás kötelezettsége mellett. — Ez által Debreczen város gazdasztályának tekintélyes része fog a tulajdonába menő és mezőgazdasági mivelés alá veendő területek által vagyoni megerősödést nyerni,

s mindkét részről ugy az erdő, mint a kaszálóbirtokos részéről előnyösnek tartanám, ha a megvásárolt terület vételárának fele összege jelzálogi biztosítás mellett, a kaszálóbirtokosnál hagyatnék.

Ezen eladásból oly tekintélyes összeg, mintegy 12.000,000 korona maradna a város rendelkezésére, mely lehetővé tenné más erdős vidéken hasonló nagyságu vágható kóru erdőterület megszerzését,

2. a guthi erdőgondnokság kerületében a 36 kaszálóbirtokos kezén levő 1450 kat. hold területnek visszaszerzését,

3. emellett mintegy 5.000,000 korona bevételi többlet is maradna, mely takarékpénztári elhelyezés és kamatozás mellett, egymagában is biztosítaná az erdők után eddig elért évi tisztajövedelmet.

Egyedüli kivezető utnak, a mai súlyos helyzetből a megoldásnak fentebb leirt módját tartom, emellett a városi erdők közül mégis megmaradna :

Nagyerdő	2,385 kat. hold	128 négyszögöl
Apafája	320 " "	1,485 "
Monostor	853 " "	1,181 "
Ohat	332 " "	800 "
Savóskut	1,354 " "	960 "
Guth	8,925 " "	157 "

Összesen 14,171 kat. hold 1,511 négyszögöl területtel.

Ily módon az erdők utáni jövedelmet megkétszerezhetjük.

Javaslom tehát e végből, hogy az erdők jövőben fenntartása ügyében sürgösen határozni és amennyiben javas-

latom elfogadtatnék, a feladandó erdős területek helyett más erdős vidéken álló erdők megszerzésére szakemberekből álló bizottságot küldeni méltóztassék. Ezen bizottságnak lenne feladata, hogy az új erdőt kiszemelje, illetve ennek megszerzésére optiót biztosítson.

Mint kiegészítő eszme újabb időben merült fel a városi erdők állami kezelésbe adásának terve. Ettől azonban én újjá alakító hatást várni nem tudok, a városi erdőknek sem helyesebb, sem jobban jövedelmezhetőségét ily irányu, csak átalakításra irányuló intézkedés nem biztosíthatja, a városnak szabad rendelkezési jogát csorbitja és bizonyos gyámkodás jellegével bír.

A beteg ember elkoptatott szervezete helyett újabbat teremteni nem tud — hiába változtatja az orvosait —, a fejlődöttség feltételeivel nem bíró erdőt jobban jövedelmeztetni nem lehet, ha a kezelés jellegében s a kezelésre hivatott egyénekben változás áll is be.

Debreczen, 1917 évi január 31.

Tisztelettel :

Szüts Kálmán,

h. erdőmester.

Debreczen szab. királyi város tekintetes Tanácsának Debreczen.

Debreczen szabad királyi város közigazgatási bizottsága gazdasági albizottságának 553–564/1916. számú határozata alapján és múlt évi 785. számú átiratához képest, tekintettel arra, hogy a város erdeire nézve a területi és állableirási adatokat eddigelé kézhez nem vettem, kénytelen vagyok, a meglévő területi adatok és az általam csakis hozzávételgesen becsült fatömegadatok alapján a városi erdők jövőgazdálkodására nézve részemről kívánatosnak tartott elveket és tanácsokat tartalmazó szakvéleményemet a következőkben közölni:

Debreczen szabad királyi város erdőségei három törvényhatóság területén fekszenek és pedig: Debreczen szab. kir. város, Hajdúvármegye és Szabolcsvármegye területén.

a) Debreczen szabad királyi város területén fekszenek:

1. „Ohat“ 193·62 kat. hold erdő, 72·80 k. hold egyéb termékeny és 63·46 k. hold terméketlen területtel, összesen tehát 329·88 k. hold.

2. Nagyerdő a parkerdővel együtt 1964·2 k. hold erdő, 393·9 k. hold egyéb termékeny és 58·5 k. hold terméketlen, vagyis összesen 2396·6 k. hold.

3. „Apafája“ 318·50 k. hold erdő, azaz 318·50 k. hold.

4. „Monostor“ 854 k. hold erdő, vagyis egészben véve 854 k. hold.

5. „Pacz“ 972·47 kat. erdő, 42·34 k. hold terméketlen, összesen 1014·81 k. hold.

6. „Bánk“ 3288·52 k. hold erdő, 57·97 k. hold terméketlen, összesen 3346·49 k. hold.

7. „Haláp“ 5775·47 k. hold erdő, 54·55 k. hold terméketlen, összesen 5830·02 k. hold.

8. „Fancsika“ 1244·46 k. hold erdő, 38·13 k. hold terméketlen, vagyis összesen 1282·59 k. hold.

9. „Nagycsere“ 3267·61 k. hold erdő, 83·41 k. hold terméketlen, vagyis összesen 3351·02 k. hold.

10. Kopár 60 k. hold.

Vagyis Debreczen szab. kir. város határában van összesen erdő: 17,978·84 kh. erdő, 378·36 kh. terméketlen, vagyis összesen a 60 kh. kopárral együtt: 18,783·91 kh.

b) Hajdúvármegyében:

Hajdusámson határában:

„Savóskut“ 1285·23 k. hold erdő, 26·72 k. hold egyéb termékeny és 40·65 k. hold terméketlen, összesen 1352·6 k. hold.

c) Szabolcsvármegyében:

Mártonfalva község határában:

„Guth“ erdő területe 4172·0 k. hold erdő és 139·0 k. hold terméketlen, vagyis összesen 4311·0 k. hold.

Debreczen szab. kir. városnak van összesen 23,336·08 k. hold erdője, melyhez tartozik még 493·42 k. hold egyéb termékeny és 558·01 k. hold terméketlen terület, vagyis összesen 24,387·51 k. hold. Azonfelül 60 k. hold befásítatlan kopár.

Ha tisztán az erdőterület nagyságát vesszük és 40 éves vágásfordulót, az évi vágásterületnek kellene lennie $23,336·08 : 40 = 583·402$ k. holdnak.

Ha ezen terület tisztán ákáczos volna, akkor teljes zárlat mellett, a legrosszabb termőhelyi viszonyok között (VI. termőhely) 56 m^3 fát kellene adnia k. holdanként, ami évi $32,670·5 \text{ m}^3$ -t jelentene, mi ürméterekekre átszámítva $43,573·4$ ürköbméter volna.

Minthogy azonban legalább is III-ik termőhelyi osztályt vehetünk — amelynél az évi hozam k. holdanként 168 m^3 , vagyis 224 — ürköbméter — így az évi hozam feltétlenül $583,402 \times 224 = 130,682$ ürköbméter volna. A viszonyok azonban olyanok az ákácra nézve, hogy bátran I. termő-

helyi osztályt vehetünk k. holdanként átlag 250 ürköbméterrel. Ebben az esetben a városi erdők évi fabozama 145,850 ürköbméternek volna vehető.

Tekintettel azonban arra, hogy a mélyebben fekvő részeken az ákác meg nem él, ákácznak csak a terület harmadrészét vehetjük.

Vegyes fanemeknél — mint itt van — vegyük az évi vágásterület egyharmadát ákácznak, egyharmadát tölgynek és egyharmadát lágýfanemeknek, akkor volna évenként 130,682:3 ürköbméter ákácza, vagyis 43,560 ürköbméter, noha bátran vehetnénk I. termőhelyi osztályt, mely mellett 230 m³, de legalább is 200 m³ lehetne kat. holdanként a hozam, mi 250 ürköbméternek és a terület egyharmadát véve ákáczosnak

$$\frac{583.4 \times 250}{3} = 48,616 \text{ ürköbméter.}$$

3

Azonkívül a tölgyes II. termőhelyi osztályon véve k. holdanként 101 m³, vagyis 125 ürköbméter és lágýfát I. termőhelyi osztálynak véve, k. holdanként 202 m³, vagyis 269.7 ürm³, ebben az esetben volna évenként tölgyfa 125×583.4 és lágýfa (nyár) 269.7×383.4 ürköbméter.

2

Volna tehát ákác	. . .	48,616 ürm ³
Tölgy	24,308 "
Nyár és éger.	52,447 "
		125,371 ürm ³

Megjegyzem, hogy itt csupán tűzifát számítottam, melybe befoglaltatott a műfára alkalmas része a fának, a hasáb- és a dorongfa is. Ha már most a 125,371 ürköbmétert, mi körülbelül 100,000 köbméter fának felel meg, osztályozzuk és annak 20%-át műfának, a többit pedig tűzifának vesszük, 20,000 köbméter műfa és 80,000 köbméter tűzifa (hasáb- és dorongfa) volna a városnak évi hozama. Ha a műfának a köbméterjét átlagvéve csak 10 koronának vesszük tövön az erdőben, a műfa kereken 100,000 ürköbméternek és átlagvéve 4 korona töárral véve

400,000 korona, vagyis az erdők nyersjövedelme 600,000 korona volna évenként. Ezek az árak azonban különösen a tűzifánál, de a haszonfánál is ma bizonyára legalább is 80%-kal magasabbra vehetők, vagyis az évi nyersjövedelem egymillió koronára volna tehető. Ebből csakis a kezelési, őrzési költségek és adók volnának levonandók és ha erre 100,000 koronát veszünk, ugy 900,000 korona évi tiszta jövedelmet hozhatnának az erdők akkor, ha azok az erdő-törvény életbeléptetése előtt, vagyis a multban rendszeresen kezeltettek volna és feltéve, hogy azokat elemi károk nem érték volna. Tehát ideális állapot mellett az erdők, ha csakis a főhasználatokat vesszük és az elő- és mellékhasználatokat az erdő felújítására számítjuk, mintegy 24, de ma 35 koronát is hoznának kat. holdanként.

Hogy mit hoznak ma a városnak az erdők tisztán, évenként, arról adatok hiányában nem nyilatkozhatok.

A város erdőiből a savóskuti, monostori, apafájai erdőket, a guthi erdőt és a Nagyerdőt meglehetősen kezeltnek kell minősítenem, noha Apafája erdőben most még sok az erdősítési hátralék, Ohatot nem ismerem, tehát arról nem is nyilatkozhatok.

A városi erdőknek csupán azon részeiről akarok bővebben nyilatkozni, melyekben a régi bűnök miatt a zárlat olyan, hogy ilyen állapotban a várost ezen erdők tartamosan fával ellátni nem bírják és azoknak ilyen állapotban való fentartása a városra csak kárral jár.

Ezen erdők: Pacz, Bánk, Haláp, Fancsika és Nagycsere. Ezek összterülete

	Erdőterület	Egyéb term.	Terméketlen	Összesen
1. Pacz	972·47	—	42·34	1,014·81
2. Bánk	3,288·52	—	57·97	3,346·49
3. Haláp	5,775·47	—	55·54	5,830·02
4. Fancsika . . .	1,244·46	—	38·13	1,282·59
5. Nagycsere. . .	3,267·61	—	83·41	3,351·02
Összesen . . .	14,548·53	—	276·40	14,824·93

Tehát a termékeltelennel együtt, mihez legnagyobbbrészt utak számítottak, 14,824·93 k. hold olyan erdője van a

városnak, mely a jelenlegi állapot mellett gazdálkodásra ugyyszólván alkalmatlan.

A város ezen erdői fűhasználat és legeltetési szolgálommal vannak terhelve és annyira át- és átszaggatva idegen birtokokkal, hogy azokat az idegen birtokosoktól megvédeni képtelenség.

Ott a határjelek meg nem védhetők, miért is foglalásnak vannak napról-napra kitéve az erdők. Ott a sok közbeékelt idegen-birtok miatt az erdőt lopások ellen, tiltott legeltetés és fűhasználat ellen megvédeni annál kevésbé lehet, mert a szomszédbirtokosok fűhasználati és legeltetési szolgálommal bírnak az erdőben. Erdőt csakis úgy lehet fentartani és csakis ott, hol annyi idegen tanya-birtok nincs és ahol az erdő szolgálommal terhelve nincs. Ezen erdők a fellépett liztharmat és a tuskóknak sarjhajtó képtelensége miatt, csakis mesterségesen, ültetéssel ujíthatók fel.

Ezen felujítás sikeres, ha az erdőt nem bántja senki, de legeltetési és fűhasználati szolgálom mellett, a sok tanya miatt az ültetéseket megvédeni lehetetlenség.

Ez is oka annak, hogy ezen erdők oly rossz zárlatuak, vagyis oly gyérek. Huszszor, talán többször olyan fatömeg lehetne ott, mint amilyen van, amiből a laikus is láthatja, hogy ezek az állapotok fenn nem tarthatók.

Debreczennek és környékének faszükségletét, rendes körülmények között, a városi erdők fedeznék és ezen nagy alföldi város fahiányban nem szenvedhetne. Az Alföld és illetve Debreczen városra az erdő fentartása meteorológiai szempontból is fontos.

Az erdők kivétel nélkül nem feltétlen erdő-talajon, tehát mezőgazdaságilag állandóan használható talajon állanak. Feltéve tehát, hogy ezen erdők kiirtatnának, a mezőgazdaság 14,825 kat. holdat nyerne. Ezen erdőterületen az erdősítési hátralék tulhaladja a 2000 kat. holdat. Ennek hat éven belül való fásítását a m. kir. földmivelésügyi miniszter ur erdőrendészeti áthágási büntetés terhe alatt elrendelte.

Ezen erdősítések azonban a már említett nehézségek miatt, óriási költséget fognak a városra róni és kérdés,

hogy a legeltetési és fűhasználati szolgálat miatt, lesz-e eredmény?

Hogy a város ezen erdőiben a gazdálkodást haszonnal folytathassa, először szolgálatmentesíteni kell azokat. Erre két mód van: 1. vagy tagosítással szolgálatmentesíteni erdőjét, vagy 2. eladni és helyette máshol ugyanannyit befásítani, vagy ugyanannyi erdőt venni.

Az 1. pont alatti mód, tekintettel a szolgálatra és tekintettel az erdőknek nagy széttagoltságára, az 1880. évi XLV. t.-cz. 19. § és illetve 1908 évi VII. t.-cz. II. cikkelye alapján kérhető. Ebben az esetben a városnak erdőbirtoka vagy egy tagban, vagy pedig 2—3 oly tagban adható ki, melyeken, miután szolgálatmentesítve lennének, a gazdálkodás rendszeresen volna gyakorolható.

A 2. pont alattiak alapján a város ezen erdőiből a szolgálatmentesítés céljából a tanyák közé nagyon beékelte területeket parcellázva eladná és a bevett összegből az esetleg megvásárolható egyes tanyabirtokokat megvásárolná és azokat befásítván, az erdőhöz csatolná.

Amennyiben azonban az erdőbirtok így sem volna szolgálatmentesíthető, ezen 2. alatti intézkedését összekapcsolhatná az 1. alattival, vagyis tagosítással.

Végző esetben, ha sem a tagosítás, sem a vásárlás sikerre nem vezetne, a város az említett erdők kiirtására és parcellánként való eladásra vállalkoznék, a vételárból azután vagy a város határában egy mezőgazdasági használatra állandóan nem alkalmas, a kiirtottal legalább is egyenlő nagyságu területet befásítana és erdőként kezelne, vagy ilyen területet máshol venne és azt befásítaná, vagy pedig a kiirtott erdővel legalább is egyenlő nagyságu erdőt venne másutt és azt kezelné rendszeresen.

Az esetleges irtás és parcellánként való eladás mellett a város 400—800 koronát kaphatna kat. holdanként az erdőtalajért és átlag véve 20 ürköbméter kat. holdankénti faárát, vagyis szintén mintegy 100 koronát kat. holdanként. Tehát számíthatna kat. holdanként 500—900, vagyis átlag véve mintegy 800 koronát kat. holdanként. Ami a végző esetben ha az irtást és eladást és más erdővel való becserélést a m. kir. földmívelésügyi miniszter ur és a

belügyminiszter ur engedélyezné, a 14,825 k. hold mellett 11.860,000 koronát, vagyis kereken 12 millió koronát jelentene, miért a város másutt legalább is egy 20,000 kat. holdnyi vágható erdőt vehetne.

Ezen utolsó javaslatomat azonban csakis arra az esetre tartom fenn, ha a városnak az erdők szolgálatmentesítése és tagosítása nehézségekbe ütköznék, mert habár a városnak még mintegy 9000 kat. hold erdeje megmaradna és habár a mezőgazdaság mintegy 15,000 kat. holddal jelentékenyen gazdagodnék — tekintetbe véve azt, hogy egy ilyen nagyságu erdőnek itt, ezen erdőszegény vidéken való irtása az időjárásra jelentékeny befolyást gyakorolna, — még azzal is kell számolnia a városnak, hogy képes lesz-e esetleg abban az esetben, ha a vásárolandó erdő oly távol volna, hogy a faanyag ide való szállítása ki nem fizetődne, a lakoságot tűzifával ellátni?

Feltéve, hogy ilyen erdővásárlás a városnak a szomszéd Biharmegyében, vagy Szatmármegyében sikerülne, akkor a faszükséglet igen könnyen volna kielégíthető; sőt a város, — amennyiben ős bükköst sikerülne vennie — a mostani és illetve szakvéleményem elején jelzett ideális fatömeg és hozammal legalább is egyenlő fatömeghez juthatna.

Megjegyzem, hogy az említett szolgálommal terhelt erdők jelenlegi fatömegét csakis hozzávetőleg vettem, mert semmiféle becslés nem áll rendelkezésemre és így a kat. holdankénti fatömeg lehet több, de lehet kevesebb is.

Hogy a város erdeiben eredményesen gazdálkodhasson a második fokellék az *erdőtisztai és erdőéri személyzet viszonyainak rendezése*. A mai viszonyok mellett, a város erdőügye a gazdasági tanácsnok ügyköréhez tartozik, kihez mellérendelve van egy erdőmester. A város mezőgazdasága oly nagy, hogy azzal a gazdasági tanácsnok magával tud van terhelve, — ő tehát, aki gazda és nem erdőgazda, vezetni nem képes oly mértékben, mint azt a város érdeke megkíváná.

Minthogy a városnak közel 24,000 kat. hold erdeje van, ennek központi felügyelete és igazgatása elválasztandó volna a mezőgazdaságtól és miként az más szabad királyi

városoknál van, egy erdőügyi tanácsnokra volna bizandó, ki szakember.

Ez ellenőrizné a kezelést és erdőgazdasági ügyekben közvetlenül referálna a városi tanácsnak és közgyűlésnek. Jelenleg alkalmazva van az üresedésben lévő erdőmesteri állást beszámítva, 4 erdőtiszt. Az erdőmesteri állás, csak helyettesítve van — betöltetlen. A létszám fentartható volna következőképen: 1 városi erdőügyi tanácsnok, egy erdőmester (főerdőmérnök), 2 erdész (erdőmérnök). Tehát az üresedésben lévő erdőmesteri állásra egy erdőügyi tanácsnok volna választandó, a 3 erdész (erdőmérnök) közül egy erdőmesterré (főerdőmérnök) választandó és 2 erdész (erdőmérnök) megmaradna.

Az erdőtisztek fizetése nem megfelelő, ezért indítványozom az egyik erdésznek erdőmesterré való megválasztását, hogy ezzel kilátása legyen a szolgálatba lépőnek előmenetelre.

Az erdőtisztek minden nem az erdészettel kapcsolatos ügyektől mentesítendőek. Valóban nevétséges és lealázó az erdőtisztre, hogy az kézbesítő, foglaló és végrehajtó, meg összeíró legyen és ezzel elvonassék hivatásától.

Jelenleg mindenki rendelkezik az erdőtiszttel, még olyanok is, kiknek, nem tekintve, hogy sokszor kvalifikációja kisebb, még fogalmuk sincs az erdészetről. Ez az erdőtisztek ambícióját nem növeli. Ahogy például a városi főmérnök vagy főorvos nagyot nézne, ha foglalásokra, összeírásokra és végrehajtásokra akarná őt a város felhasználni és ezzel rendeltetésétől elvonni —, így van az erdészettel is, kvalifikációja pedig annak épen olyan, mint az erdőtisztnak és a városnál lévő összes főiskolát végzeteknek, tehát a jogászoknak is.

Az erdőőri személyzet fizetése olyan, hogy azért ma kocsist se lehet kapni. Hogy kívánhat a város egy szakvizsgázott erdőőrt ma 600 korona évi fizetéssel? E mellett kézbesítő, foglaló stb. ezen erdőőr. Hogy teljesítheti az a kötelességét? Az erdőőrök fizetését rendezni kell és őket minden más foglalkozástól tehermentesíteni, mert a mai állapotok mellett vagy lopni kénytelen az erdőőr, hogy megéljen, vagy pedig más foglalkozást üzni. Hol akkor az

erdőőrzés, hol az erdőkezelés körüli teendő? Tisztességes fizetés és előléptetés mellett, miként az más törvényhatóságoknál van — megfelelő személyzet is lehet.

Ajánlom mintául Pozsony sz. kir. város és Szatmárnémeti szab. kir. városok erdőőri szervezetének fizetését. Már pedig ha ezen kisebb vagyonnal bíró törvényhatóságok, melyeknek az erdőbirtoka negyede csak Debreczen város erdőbirtokának — így fizeti alkalmazottjait, — egy oly gazdag és tekintélyes város, mint Debreczen, bizonyára intézkedni fog, hogy alkalmazottjait megélhetésre alkalmas fizetéssel ellássa, nehogy azok vagy lopásra, vagy egyéb foglalkozásra legyenek kényszerítve, hogy megélhessenek.

A város azzal, hogy ilyen nevetséges fizetéssel alkalmazza erdőőreit, nem takarít meg semmit, de veszít.

A város erdeiben a már említett két főfeltétel mellett *a harmadik*, hogy jövedelmezőbb és eredményes legyen a gazdálkodás: *az erdőből várható haszonnak megfelelő kiaknázása.*

A város az erdők jövedelmeit növelheti a főhasználatoknál, az előhasználatoknál és a mellékhasználatoknál.

a) *Főhasználatoknál* ha évi vágásain a műfát ép úgy, mint a tűzifát maga termeli és kitermelt állapotban vasuti rakodóra szállítja és árverésen ott értékesíti. A műfa és tűzifa termelés szakmány bérek alapján foganatosítandó. A szállítás, illetve fuvarozás a vasutig m³-ként fizetendő átalányösszegért. Hogy pedig a városnak állandó fuvarosai legyenek, azok bizonyos mennyiségű olcsóbb tűzifával, mezőgazdasági közteshasználatoknál bizonyos földhasznélvezetével, esetleg oly helyeken, hol fűhasználat gyakorolható, mérsékelt áru fűhasználat élvezetében részesítendők.

b) *Előhasználatoknál.* Az elszáradt széldöntött vagy széltörött törzsek tövön az erdőben volnának bizonyos egységár mellett értékesíthetők. Az áterdülés részre volna adandó esetleg oly feltétellel, hogy a faanyagot munkások ölbe rakva dolgoznák fel.

A tuskó fa szintén részre volna előállítandó. A tisztítás ott, ahol másképp vállalkozó nem akadna, a galagonya, kökény, bodza, fagyal stb. cserjék fájáért olyképen, hogy vállalkozó ezen cserjéket gyökerestül irtaná ki.

c) *A mellékhasználatok* közül az idősebb ültetvényekben a fűhasználat részre volna kiadható. Nagyobb tölgy-makk termés esetén a legeltetésre előirt területeken a makkoltatás bárczák alapján bizonyos meghatározott darab után fizetendő átalányösszegben volna értékesíthető.

A gubacs termés vagy átalányban árverés útján volna értékesíthető, vagy pedig házikezelésben. Minthogy azonban ezzel kockázat jár, — jobb azt átalányban árverésen értékesíteni.

A gyógynövények átalányban árverés útján értékesítendők.

A vadászat a városi erdők mindegyikére külön-külön árverés útján volna értékesíthető és így sokkal nagyobb jövedelmet hajtana és sokkal intenzivebb vadápolás mellett a vad jobban volna szaporítható. Ez különösen a fácánra és nyulra értendő.

Az erdősitések mezőgazdasági köztes használat mellett alig kerülnének valamibe a városnak, sőt amennyiben 2—3 évi mezőgazdasági használat engedélyezését kérné a város, az erdősités nemcsak hogy nem járna költséggel, de számottevő jövedelmet hozna a városnak, mellyel az erdőtisztek és erdőőrök fizetését részben fedezhetné.

Tegyük fel, hogy 2 évig használhatná mezőgazdaságilag a vágásokat, miután az évi vágás terület egészben véve 583·4 k. hold, ezt kétszeresen véve, tehát 1166·8 k. hold volna bérlet útján évenként értékesíthető. Ha kat. holdanként csak 15 koronát számítunk, úgy 17,500 korona évi mellékjövedelem érhető el, ami az erdőtisztek és erdőőrök fizetés rendezésére talán elég is volna.

Maga a tűzifa értékesítés a városi pénztár által kiállított bárczák ellenében volna foganatosítandó és a farraktár a bárczák alapján adná ki a fát. Hogy pedig a városi polgárság helyzetén segítve legyen, a város 3—4 fogatot tarthatna, mellyel a tűzifát ürköbméterenként megállapítandó és a bárcza váltáskor fizetendő összegért házhoz szállítaná. A raktárral kapcsolatosan fűrészt és aprító gépet tarthatna a város és a fát esetleg felaprítva is szállíthatná, miként az Pozsony sz. kir. városnál is van.

Ezen üzlet mellett a város csak nyerhet és a polgár-

ság kényelmét is előmozdítja. A város ezen fogatai egész éven át hol a faraktárba való faszállítással, hol az eladott fa szétfuvarozásával volnának elfoglalva. A minimálisan fuvarozott famennyiség 2 ürméter. Ha valaki egy ürméter vesz, a szállításért, ha kívánja, hogy a város foganatosítsa, 2 ürméter után fizet.

A faraktártól való távolságok szerint a fuvar ürméterenként külön megállapítandó árszabály útján utczák szerint.

Ilyen berendezkedések mellett, a város erdőgazdasága sokkal jobban jövedelmezne és sokkal kedvezőbb volna a polgárság előtt, mint jelenleg. Ha ezen felül a város műfáját saját fűrészén feldolgozhatná, a jövedelem még nagyobb volna, mivel a készárúért sokkal magasabb árakat érhetne el.

Végül napirenden levő kérdés ujabban az, hogy a város saját erdőtisztjeivel kezelje-e birtokát, vagy pedig adja-e állami kezelésbe?

Erre válaszom a következő:

Az állam 1898. évi XIX. t.-cz. 1. §. e) pontja alapján állami kezelésbe veszi a törvényhatóságok, törvényhatósági joggal felruházott városok és rendezett tanácsú városok, mint ilyenek tulajdonában lévő erdőket, ha a törvény életbe léptetése idejében szerződés alapján már az állam által kezeltettek, vagy amennyiben ez az eset nem forog fenn, *ha jövedelmezőségük külön erdőtiszt tartását nem engedi meg.*

Ugyanezen t.-cz. 4. §-a szerint afelett a kérdés felett, hogy az 1. §. e) pontjában említett erdők, tekintettel jövedelmezőségükre, az állam kezelésébe adandók-e át, vagy a birtokosok azok kezelésére azon külön erdőtiszteket tarthatnak, illetőleg tartani kötelesek, a birtokos és az illetékes közigazgatási bizottságok meghallgatása után, a belügyminiszterrel egyetértésben, a földmivelésügyi miniszter határoz.

A törvényhatóság kérheti erdeinek állami kezelésbe vételét és amennyiben ahhoz a m. kir. földmivelésügyi miniszter ur hozzá járul, esetleg elvállalja az állami kezelés az erdészeti körüli összes teendőket is külön díjazás mellett. Megjegyezni kívánom, hogy ez esetben az állam át-

veheti az erdőtiszteket is külön szerződés alapján, vagy pedig a város köteles nyugdíjazni mostani erdőtisztjeit. Kiemelem, hogy ez esetben is a város köteles maga alkalmazni erdőőri személyzetet, ezt az állam magára nem vállalja. Az állami kezelés bizonyára bele jönne a városnak annyiba, mintha maga tart erdőtiszteket, csak az a különbség, hogy állami erdőtisztekekkel nem rendelkezhetne úgy, mint saját tisztviselőivel.

Azt hiszem, hogy ha oly kis városok, mint például Szokolca, Szentgyörgy, Bazin és Modor sz. kir. városok, melyeknél az erdők 3—4000 k. holdnál nem nagyobbak, ragaszkodnak ahhoz, hogy erdeiket saját erdőtisztjeikkel kezeljék, egy olyan tekintélyes és gazdag város, mint Debreczen is, saját erdőtisztjeivel kezeltetheti erdeit megfelelően és függetlenül. Amennyiben azonban a városnak az állami kezelés kívánatosabbnak látszana, kérheti erdeinek állami kezelésbe vételét. Megjegyzem, hogy a kir. erdőfelügyelő épügy ellenőrzi akkor is, ha állami kezelésben van az erdő, a kezelést, mint most.

Ezekben feltártam a tek. városi tanács előtt az erdők jelenlegi állapotát, fel az ideális állapotot, azokat a módokat, miként lehetne a város erdeiben a gazdálkodást jövedelmezőbben folytatni. Előadtam a szolgálatmentesítési és illetve birtokrendezési módokat, kiterjeszkedtem a személyzeti viszonyokra és az erdők esetleges állami kezelésbe vételére.

Sziveskedjék a szolgálatmentesítés és illetve a birtokrendezést illetőleg a legmegfelelőbb módot választani. Én a magam részéről a legnagyobb jóakarattal fogom tőlem telhetőleg a város érdekeit mindig támogatni és amennyiben bármikor tanácsra vagy szakvéleményre szorul a tek. tanács, azt tapasztalataim alapján mindig a legkézszegebben megadom.

Debreczen, 1917 évi január hó 24.

Matusovits Péter,
kir. erdőfelügyelő.

Tisztelt Bizottság!

Debreczen szab. kir. város tanácsa mult évi 21,839. számu határozata alakította meg ezen bizottságot, melynek első értekezlete ma van. Ezen bizottság czélja a városi erdőségek jövedelmezését, a nagyobb jövedelem fokozását előmozdítani.

Debreczen szab. kir. városnak a rendelkezésemre álló adatok szerint összesen 23.336·08 kat. hold erdeje van, melyhez tartozik 493·42 k. hold egyéb termékeny és 558·01 k. hold terméketlen terület, vagyis erdőként kezelt területe 24,387·5 k. holdat tesz ki. Ehhez ugy hallom, Guthon mintegy 1500 k. holdat vásárolt a város és csatolt az erdőhöz — ezzel az erdők területe kereken 26,000 kat. holdra emelkedett.

Ebből a területből 14,824·93 k. hold esik a Pacz, Bánk, Haláp, Fancsika és Nagycsere erdőkre, melyek legeltetési és fűhasználati szolgálommal vannak terhelve és melyeken, miután idegen területtel annyira össze-vissza vannak tépve, rendszeres erdőgazdaság nem vezethető.

Egy óriási terület, mely nem feltétlen erdőtalajon áll, nem kezelhető ugy, hogy megfelelő jövedelmet biztosítson a városnak és nincs is kilátás arra, hogy amig nem lesz szolgálommentesítve, a rendszeresen kezelt erdő képét is mutassa. Egy egy-két tagban lévő erdőt könnyű megvédeni a foglalásoktól, de egy idegen birtokokkal össze-vissza szaggatott erdőt sem foglalásoktól, sem legeltetés, sem fűhasználattól, sem erdei lopásoktól megvédeni még akkor sem lehetne, ha a legeltetési és fűhasználati szolgálom fenn sem állana.

Tehát még akkor sem lehetne az erdőt megvédeni a mostani álakja mellett, ha a város a szolgálmat készpénz-

zel megváltaná. Ha a város tagosítással kísérli meg a szolgálommentesítést és az idegen területek kiküszöbölését, a 15,000 kat. holdnak körülbelül a fele rámegegy a szolgálommegváltásra. Azonkívül a tagosítással nyert idegen birtokok befásítása szintén költséggel jár.

Az erdők értéke a háboru folyamán a faárak emelkedésével legalább is 100%-kal emelkedett és ezen emelkedés, tekintettel a háboru után reánk váró nagy építkezésekre, semmi esetre sem fog leszállani. Az erdőbirtokosának egy tökéje, melynek évi járadékát huzza. Ezen évi járadék annál nagyobb, mennél többet ér az erdőbirtok.

Az erdőbirtok értékét a fatömeg mennyisége, a választék, az erdőnek a vasuttól és utaktól való távolsága, a fatömeg és talaj biztonsága adja meg.

Megfelelő választékkal biró erdőt csakis ott lehet képzelní, hol külső erők a választékot meg nem rongálják és a fatömeget nem kisebbitik. Ha az erdő megfelelő választékkal bir, ugy annál értékesebb, minél jobbak a közlekedési viszonyok.

Tehát ott, ahol a szállítást olcsón lehet lebonyolítani, nagyobb a fának a tőára.

Mi a tőár? A tőár a feldolgozatlan fatömegnek nyers értéke az erdőn.

Mikor nagyobb a fának terület után számított értéke az erdőn? Akkor, ha a területen minél nagyobb famennyiség halmoztatott fel, vagyis ha az erdő a megfelelő záródással, sűrűséggel bir. Egy ritka erdő nem tartalmazhat ugyanazon kor mellett annyi fatömeget, mint a zárt erdő.

A városnak tehát az kell, hogy legyen a célja, hogy az erdő talaján a lehető legnagyobb fatömeget halmozza fel, vagyis az erdőtökét fokozza.

Ezen cél azonban csak ugy lesz elérhető, ha ezen töke biztonságáról is kellőképen gondoskodva lesz. A töke azonban az erdőnél csakis akkor helyezhető biztonságba, ha az erdő ellensége minél kevesebb.

Egy idegen birtokokkal össze-vissza tagolt erdő, melyhez ezen idegen birtokosoknak még szolgálmi jogaik is vannak, meg nem védhető, az biztos tőkét nem képezhet.

Annak értékesítése és nagyobb jövedelmezőségéről csak akkor lehet szó, ha a tőke biztonsága biztosítva lesz.

Minthogy fentiekben kimutattam, hogy az erdő csakis akkor védhető meg, ha idegen birtokokkal nincs tarkítva, áttérek arra, hogy miként vélem én annak a szolgalmmentesítését keresztülvihetőnek és mely mód volna a legcélravezetőbb, hogy a város ezen tehertől megszabaduljon?

A módok legelseje, hogy a város a szolgalmat készpénzzel megváltaná, de amellet a közbeékel tanyabirtokokat vagy kitagosítaná, vagy megvenné, vagy kicserélné.

Hogy fedezné a város a költségeket? Ha a város az erdőterületét fenn akarja tartani, ugy a szolgalm megváltására szükséges tőkét csakis kölcsönnel fedezhetné. — Ezen kölcsön az erdőtőke emelkedése folytán magából az évi járadék többletből volna fedezhető.

A város ezen erdeinek kat. holdankénti fatömege ma 20—25 ürméternél többre nem tehető, de fokozható volna 200 ürméterre is. Ennek főfeltétele azonban a jelenlegi erdő kiirtása és új erdőnek a telepítése teljes zárlattal és megfelelő fanemmel. Csakhogy 15,000 kat. holdat csakis fokozatosan lehetne irtani és újból beerdősíteni, így a város a kölcsön törlesztésére csakis 40 év múlva birna megfelelő tőkével. Tekintettel pedig arra, hogy 40 év alatt a felvett kölcsön nagysága 8-szorosra nőne, pénzügyi szempontból a városra káros volna. Ez keresztül vihető volna csak akkor, ha a város azonnal birna egy teljes zárlatu jó erdővel. Ebben az esetben, ha a város a 40 éves vágásforduló alapul vételével mondjuk kereken 15,000 kat. hold erdeje után évi $15,000 : 40 \times 20 = 7500$ ürméter fa helyett $15,000 : 40 \times 200 = 75,000$ ürméter fát kapna mint évi járulékot, akkor ezen 67,500 ürméter fa többletből a kölcsönt szépen törleszthetné.

Ma azonban a földnek az ára is óriási mértékben emelkedvén — kilátás ezen közbeékel tanyabirtokok megvásárolhatásához igen kevés, mert a föld értékét és becsét ezen háboru még jobban megszilárdította és mindenki inkább ragaszkodik a biztos ingatlanhoz, mint az elértéktelenedő pénzhez. Így tehát a városi erdők érték- és jöve-

delem emelésének ezen módja figyelmen kívül kell, hogy maradjon.

Egy módszer van arra, hogy a város ezen erdeit szolgálatmentesítse, még pedig, amennyiben a belügy- és földmivelésügyi kormány hozzájárul, legczélszerűbb volna a már említett 15,000 k. holdnak részletekben való eladása, amivel mintegy 12.000,000 korona volna bevételezhető és ezen az összegben vagy másutt egy tagban ugyanilyen nagyságu erdőnek a telepítését vagy kész erdő vételét tervbe venni. Ezzel a város megszabadulna a szolgálattól anélkül, hogy erdőbirtokát elvesztené.

Tekintetbe kell azonban venni, hogy egy 15,000 kat. hold kiterjedésű erdőterületnek a kiirtása itt ezen az erdőszegény vidéken nagyban fogja befolyásolni az időjárást és a fainséget még emelni fogja. A kormányt is bizonynyal ezen körülmény mérlegelése fogja vezetni abban az esetben, ha a város a szolgálatmentesítésnek ezen radikális módját választja.

Könnyebben volna az engedély elérhető, ha például a város óriási legelőterületeiből a legrosszabb részeket kiválasztaná és ezeket befásítaná, ez esetben akadály nem hiszem hogy volna.

Ezen okból igen szükségesnek tartanám az ügy komoly megfontolását és amennyiben csak lehetséges volna, a 15,000 kat. hold irtása és eladása mellett ugyanannyi területnek a befásítását, a legrosszabb legelőből, ajánlanám leginkább.

Ez abban az esetben, ha a város a csemetéket maga nevelné, mintegy 1.5 millió korona költségen volna fogatosítható.

Ha ezen módszer keresztül nem volna viheto, úgy nem marad más hátra, mint az eladott erdők helyett másutt, legalább ugyanannyi vágható erdőt venni.

Vágható erdőt azért mondtam, hogy a város befektetett tőkájének kamatait azonnal huzhassa.

Ez alatt nem kell azonban az egész erdőt vághatónak érteni. Lehet fiatalos is közte. Ennek vágatása később kerülne sorra. Magam is ismerek erdőt, mely egy magánosra

nézve értéktelen, egy városnak azonban ma csekély vételár befektetésével 40—50 év múlva milliókat érne.

Az sem feltétlenül szükséges, hogy a város egy helyen vegye a recompensációs erdőt, veheti több helyen. A kezelést akkor az állam vállalja csekély pénzért, melyet az erdő, még ha nem vágható is, mindig fedezni képes, sőt jövedelmet is hajtana addig is, míg vágatás alá kerülne.

Ezek a megjegyzéseim az említett erdőkre. A többi megmaradó erdő szabályszerűen kezelendő és megvédendő. Belterjes gazdálkodás mellett a megmaradt erdőket széttagoltságukra való tekintettel 2 erdőtisztnak kellene kezelnie abban az esetben, ha ezek külön-külön üzemosztályokként külön üzemterv szerint lesznek kezelve. Ha az évi vágás csakis egy helyen történnék évente, a kezelést a megmaradt erdőkre egy erdőtiszt is elvégezhetné. A vásárlandó erdőbirtokon azonban annak kiterjedése és széttagoltsági mértékéhez képest kellene megfelelő számú erdőtisztet alkalmazni.

Ezek a részletkérdések most még koraiak, azokra nem is terjeszkedhetek ki, mert esetleg a város máskép oldja meg a kérdést.

Annyit azonban kénytelen vagyok a mostani viszonyokat illetőleg megjegyezni, hogy a szolgálatmentesítésnek és az erdők lehető határrendezésének ügye igen sürgős, mert lehet, hogy később többé soha sem fog annak a megoldására oly kedvező alkalom kínálkozni, mint most, amikor nagy a pénzbőség és nagy az ingatlanvétel-keletkezés, mikor az erdők forgalmi értéke aránylag még alacsony y

Matusovits Péter,
kir. erdőfelügyelő.

Tekintetes Tanács!

A 2327—1917. s 2442—2674—1917. sz. határozatokkal kiadattak nekem véleményezés végett Gruner Lipót tanácsnok, Matusovits Péter kir. erdőfelügyelő és Szücs Kálmán h. erdőmester uraknak a városi erdőségek jövedelmezőbb hasznosítására vonatkozó véleményes javaslatai.

Ezek a vélemények és javaslatok egy pontban mind megegyeznek, abban nevezetesen, hogy a városnak az ugynevezett belső erdős pusztákon (Nagycsere, Fancsika, Haláp, Bánk, Pacz) levő erdőségei a mai viszonyok közt mint erdők fent nem tarthatók. Ezeknek az erdős pusztáknak ugyanis több mint fele magánosoknak a tulajdonában és használatában áll. Mintegy 1000 kaszáló birtok és ugyanannyi tanya fekszik szétszórta az itteni városi erdőségek közt. A kaszáló birtokok egyrésze ismét több különálló darabból áll. Maga ez a tény, ha évek hosszú során át szerzett szomorú tapasztalat nem állana is előttünk, arra a meggyőződésre kell hogy vezesse a kérdést gyakorlati szempontból vizsgálót, hogy ezek közt a viszonyok közt okszerű és jövedelmező erdő kezeléstről szó sem lehet és hogy ez az állapot nem csak a város gazdasági érdekét, hanem általános nemzetgazdasági szempontokat tekintve sem tartható fent. Mert hiszen az bizonyos, hogy az a károsítás, amit ezek a kaszáló birtokosok maguk, aztán apró és nagy jószágaikkal a város körül fekvő növendék erdőkben előidéznek, ezeknek a vagyonában nem szül a károsítással egyenlő, vagy csak arányba is állítható növekedést. S így ez az állapot nem csak a városi háztartás szempontjából káros, hanem a nemzeti vagyonosodást tekintve is, mert azt ebből a magasabb nézőpontból sem

lehet összetett kézzel nézni, hogy a magyar földnek egy 16,000 kat. holdnyi része, ami mint mezőgazdaságilag művelhető talaj legalább is közepesnek mondható, alig 5—6 korona tiszta jövedelmet adjon évenként. Mert arra rá kell mutatnom, hogy az erdőknek az utóbbi években mutatkozó kat. holdankénti évi 10 koronányi tiszta hozama csak a zárt erdőt képező Savóskut, Apafája, Nagyerdő, Monostor és Ohatnak a belső erdős pusztai turnusokkal egyidejűleges vágása folytán állott elő. S ha ezeknek hozama a belső erdős puszták hozamától elkülönítve mutatgatnák ki, rájönnénk, hogy a belső erdős puszták katasztrális holdja évi 5 korona hasznot sem ad.

A belső erdős pusztáknak ezt a sivár jövőjét már abban az időben láttam, amikor ezeknek a telekkönyvezése s az itteni kaszálók kiméréséről tárgyaltunk 1890—91-ben. Már akkor azt az indítványt tettem volt, hogy a város a közelebb fekvő erdős pusztákat egészen áldozza fel, ezekben adja ki a kaszáló birtokosok illetőségét s a távolabbi pusztákon neki megmaradó részt zárt erdőként kezelje.

Indítványommal azonhan megbuktam, főleg a kaszáló birtokosok ellenzése folytán. S a kaszáló birtokok úgy lettek kimérve és kiosztva, mint ma vannak.

Most aztán a tarthatatlan és minden irányban káros állapot rendezésének két módja volna.

Az egyik a kölcsönös szolgalmak rendezése mellett a tagosítás, a másik ugyanezen feltétel mellett az, amit mind a három szakértő javasol, hogy t. i. a város adja el ezeken a belső erdős pusztákon lévő erdőbirtokát s helyette másutt vásároljon megfelelő erdőbirtokot.

Mind a két megoldás előfeltételezi:

1. a város javára a kaszáló birtokokra,
2. a kaszáló birtokosok javára a város erdőbirtokára,
3. a kaszáló birtokosok javára a kaszáló birtokokra bekebelezett szolgalmi jogoknak rendezését, megszüntetését és telekkönyvi törlését.

ad. 1. A város javára a kaszáló birtokokon fent álló szolgalmak következők:

- a) az erdő vágatásakor a kaszáló birtokosok kártérítés

nélkül tűrni tartoznak, hogy a fahordó szekerek kaszáló birtokaikon szabadon járhassanak,

b) kártalanítás, nevezetesen az elfoglalás tartamára adandó kártalanítás mellett tűrni tartoznak, hogy a város a faraktárak és fahordásra épített vasut céljaira szükséges területet kaszáló birtokaiból elfoglalja,

c) makktermés esetén kártalanítás nélkül tűrni tartoznak, hogy a bérlő sertései a kaszáló birtokokon járjanak-keljenek,

d) a vadászati jog a kaszáló birtokokon a várost illeti.

ad. 2. A kaszáló birtokosok javára be van kebelezve a városi erdőbirtokra

a) az a jog, hogy a kaszálóik közt fekvő felnőtt erdőrészekben az e célra kijelölt helyeken kaszáltathatnak,

b) a felnőtt városi erdőségekben közös téli legeltetést gyakorolhatnak a városi közgyűlés által megállapítandó legeltetési rendszabályok szerint: *ha Debreczenben laknak és itt házzal birnak.*

ad. 3. Végül a kaszáló birtokosok javára minden magán kaszáló birtokra be van kebelezve a közös téli legeltetési jog.

Azt gondolom, hogy ezeknek a kölcsönös szolgálomnak a megszüntetése nagy nehézségekbe nem ütközik s a várostól áldozatot nem kíván. A városi erdő parcellákra a kaszáló birtokosok javára bekebelezett kaszálási s téli legeltetési jog az erdőtörvény rendelkezéseinek szoros megtartása és alkalmazása mellett szerfelett problematikus értékű. Nem kívánok ezuttal ezzel a kérdéssel tüzetesebben foglalkozni s csak az erdőtörvény 7. §-ára mutatok rá, amely szerint futóhomok talajon álló erdőségekben a legeltetés tilos mindaddig, amíg a fák és sarjadékok vagy a talajban kárt tehet. Erdőségünknek jórésze ilyen talaju. A közigazgatási bizottság tehát akár az egész 40 éven át megtilthatja ezekben az erdőségekben a legeltetést, kaszálást, amikor üzemterv szerint az erdő ismét vágás alá kerül. A kaszálás különben a bejegyzett szolgálmi jog szerint is csak *az e célra kijelölt helyeken* gyakorolható.

Ez a legeltetési és kaszálási jog a kaszáló birtokosokra csak addig bír értékkel, amíg a város az erdőtörvény

nyújtotta jogait lanyhán kezeli, az erdei kihágásokat elnézi s azokat nem üldözteti. Mert hiszen az a körülmény, hogy az a kaszáló birtok erdőtestek közzé van ékelve, nemcsak az erdőtulajdonosra hátrányos, hanem veszedelmet rejt magában a kaszáló birtokosára is. A kaszálóknak szántható része általában fel van szántva. Alig ismerek két-három kaszálónál többet, amelyben a felszántható területnek egyrésze kaszálólul s a fütermés beszedése után legelőül használtatnék. Általában nincsen ezekben legelő s a kaszáló birtokosnak aprómarhája, malacza, borjuja, tehene, lova tavasztól ősziig is ott legel a tanyától csak néhány lépésnyire fekvő erdőben. Talán mindeniket minden nap meg lehetne fogni valami erdei kihágáson. S azért állítom most is, mint mindig állítottam, amikor erről volt szó, hogy a legtöbb kaszáló birtokost meg lehet szöktetnünk a saját kaszálójától, csak szigoruan kell alkalmaznunk az erdőtörvényt.

Sok és szerintem jogos panaszra ad okot a szegényebb sorsu, kevés jószágállománnyal rendelkező kaszáló birtokosok részén a közös téli legeltetési jog gyakorlása is. Az ilyen keservesen nézi, hogy néhány hold őszi vetését mint vágja össze a másik kaszáló birtokosnak gulyája, juhnyája az októberi vásár keddjétől a következő ápril havi (Szent György) vásár keddjéig. Az ilyenek örömmel belemennek a kölcsönös szolgálmak megszüntetésébe.

Ha aztán ez a kérdés rendezve van, áll elő az a további kérdés: tagosítsunk-e, vagy pedig eladjuk az erdőt?

A tagosítás nem lett volna nehéz akkor, amikor a kaszáló birtok nem képezett telekkönyvi tulajdont, amikor a város földkunyhókon kívül más nagyobb és értékesebb építkezést nem engedett meg a kaszáló birtokokon. Ma azonban már sok rendesen kiépített tanya áll fent ezeken, amely építkezés tagosítás esetén megváltandó lévén, ez a körülmény, megítélésem szerint, a tagosítást olyan költséggé tenné, hogy arra alig gondolhatunk.

Véleményem szerint is tehát az a megoldás kínálkozik, hogy az erdőt adjuk el.

Az eladásnak pedig gondolatom szerint úgy kell történni, hogy a két kaszáló birtok közt fekvő kisebb erdős

parcellákat ezek tulajdonosának kell felkinálni, a nagyobb parcellákat pedig a talaj minőségéhez képest 10 hold és ennél nagyobb parcellákban kell árverés alá bocsátani. Persze kikötnénk minden ilyen parcellánál, hogy mely áron alul nem vehető meg. A felosztásnál gondolnunk kell arra, hogy minden birtoknak hozzájáró útja legyen. Ez eddig nem okozott gondot, mert a városi erdőbirtokokon végig több s kisebb-nagyobb kerülővel minden kaszáló birtokos végre is csak keresett magának utat a főutaktól. Az erdőbirtok eladása után ez nem lesz többé lehetséges.

Azért az én véleményem szerint az erdős pusztákon nyugatról keletre vezető főutakról (monostorpályi, diószegi, létai, vámospércsi, acsádi) jobbra-balra egyik főttől a másikig nyuló dülő utakat kell nyitnunk. Ezek az utak persze sokszor kaszáló birtokokat is vágnának s azokból foglalnának. Itt terület cserének lenne helye.

A dülőutak természetesen közterületek maradván, a befogó árkok partjára ültetendő akáczfák a város tulajdona lennének. Azt hiszem, nem sokkal kapnánk kevesebb fát ezekről a dülőutakról, mint ma kapunk az összes belső erdős pusztákról.

Ha aztán még szabályrendeletileg szorosan köteleznők az itteni magánbirtokosokat is, hogy birtokaikat a mezőrendőrségi törvényben fával beültethetőnek megjelölt oldalakon beültessék s ezeket az ültetvényeket folytonosan fen-tartsák: úgy azt hiszem, hogy azoknak aggodalma is el-oszlanék, akik attól félnek, hogy az erdők kiirtása a klimatikus viszonyokat s a vidék ma is kedvezőtlenül mondható légköri csapadék viszonyait kedvezőtlenül befolyásolná.

Az iratokat csatoltan visszaterjesztem.

Tisztelettel

Dr. Magoss György,
tiszti főügyész.

